

IMATGES DE LA FESTA MAJOR

Els balls populars

Fotografies de Jaume Gómez, Joan Carles Mestre i David Guillaumes
Selecció i notes de Josep Marcer i Antoni Ferret
Escrit de Jaume Gómez

EDITA: Regidoria de Cultura
Ajuntament de Sant Pere de Ribes
Juny de 1992

PRESENTACIÓ

Enguany, la comissió de festes ha volgut que aquest opuscle que forma part del programa tingués una estreta relació amb la Festa Major. I ens ha semblat que, almenys per una vegada, potser valia la pena canviar les paraules per les imatges. Per això hem intentat que aquests fulls reflectissin, amb fotografies, l'evolució dels balls populars: el signe més vistós i identificador de la nostra festa.

I per fer-ho, és clar, hem anat a veure en Jaume Gómez i Puig.

Jaume Gómez i Puig va néixer l'any 1919. Un temps després de la guerra començà a fer fotografies. Des d'aleshores fins ara, centenars de milers d'imatges han aconseguit, com deia el poeta, ATURAR MOMENTS DE CADA DIA / PER FER-LOS ETERNS A DINTRE DEL COR. I els instants que Jaume Gómez ha fet eterns reflecteixen molts i molts aspectes de la vida del nostre poble: Jaume Gómez ha retratat tant les solemnitats com la vida quotidiana de les famílies i, també, els moments assenyalats en la vida d'aquesta gran família que som els ribetans.

I una festa que tots compartim periòdicament i que ell ha anat retratant és la Festa Major. Nosaltres n'hem triat una part: l'evolució de cadascun dels balls populars, que és el que us mostra aquest opuscle.

Juntament amb les fotografies de Jaume Gómez, n'hem agafat també de Joan Carles Mestre, un altre apassionat per la fotografia que ha enregistrat amb un enfocament sovint artístic, molts moments de la nostra història que ell creia irrepetibles o transcendents.

Hem completat la mostra amb els retrats d'un altre fotògraf ben conegut i amb una gran activitat, David Guillaumes, i unes fotografies que ens han cedit Bonaventura Roig i Regina Planas que, per la importància que tenen, calia reproduir.

Ben segur que molts altres fotògrafs o particulars posseeixen fotografies amb molt d'interès i ben representatives de la nostra festa. Potser és l'hora de moure'ns tots per trobar la manera de mostrar la creativitat fotogràfica que molta gent té a Ribes i que en dates com la festa major exerceix activament.

De moment, aquí teniu la festa retratada. Sense cap finalitat de fer un treball d'investigació ni de recerca (temps i lloc hi hauria d'haver per publicar-ne) aquest recull vol ser un àlbum de fotos per al record de tots els ribetans que estimen la Festa Major.

JOSEP MARCER
ANTON FERRET

1

1. Fotografia que per Sant Pere farà cinquanta anys. Mostra els bastoners del moment. Els grallers són els Vernets del Vendrell. Els bastoners són l'element amb continuïtat més antic del nostre folklore. BR

2. El Ball de Bastons en una baixada de Sant Pau, l'any 1948. JG

3. Els bastoners caminant i ballant el dalt-i-baix en una anada a ofici el dia de Sant Pere. JG

2

3

4

5

6

4. Els bastoners en una anada a sant Pau dels anys seixanta. És impossible de concebre una festa aquí sense aquest element. JG

5. El Ball de Bastons i el drac, del qual ja en parlarem més endavant, l'any 1947. Juntament amb els capgrossos eren els integrants de la cercavila en aquell moment. JG

6. Durant els anys vuitanta, les primeres colles de noies o bé mixtes fan aparició a la festa. Això comporta una inflexió important en la manera de concebre la festa que adopta un caràcter més popular. També cal comentar que, durant aquests anys, hi ha una gran proliferació de colles de ball de bastons. JCM

7

7. Aquesta fotografia és la més antiga de la mostra. Anterior a la revolució i guerra dels anys 1936-39, mostra els capgrossos i el drac. Juntament amb el Ball de Bastons, aquests elements eren els integrants dels balls populars d'aquell moment. Val a dir que un dels capgrossos que apareixen a la fotografia, encara el conserva un particular. És el que hi ha al costat del drac. RP

8. Si els capgrossos i els bastoners ja formaven part de la festa major l'any 1901; durant el primer quart de segle, va aparèixer un drac que formà part de les cercaviles fins a l'acabament de la dècada dels cinquanta. JG

9. Capgrossos: juntament amb el ball de bastons, són els elements que han format part ininterrompudament de la nostra festa. Aquest aspecte tenien els que sortien a finals dels anys quaranta. JG

8

9

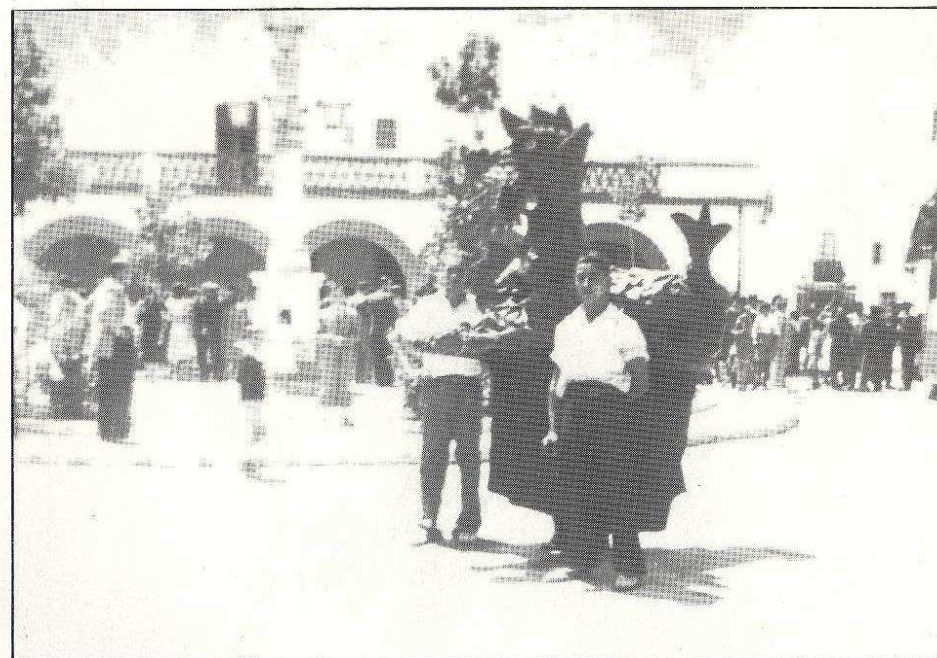
10. Interessant fotografia de "la nena". Malgrat que alguns no són gaire antics, aquesta tercera generació de capgrossos recull un dels entremesos més antics i amb continuïtat de la festa al costat dels bastoners. JCM

11. Capgrossos ordinaris i cap-i-cossos. Aquests darrers van aparèixer als anys 70; representen personatges del cinema mut i la seva peculiar manera de ballar els ha fet un signe indiscutible que els identifica. Qui no els ha imitat mai? DG

12

12. El drac vell a Sant Pau, l'any 1953. JG

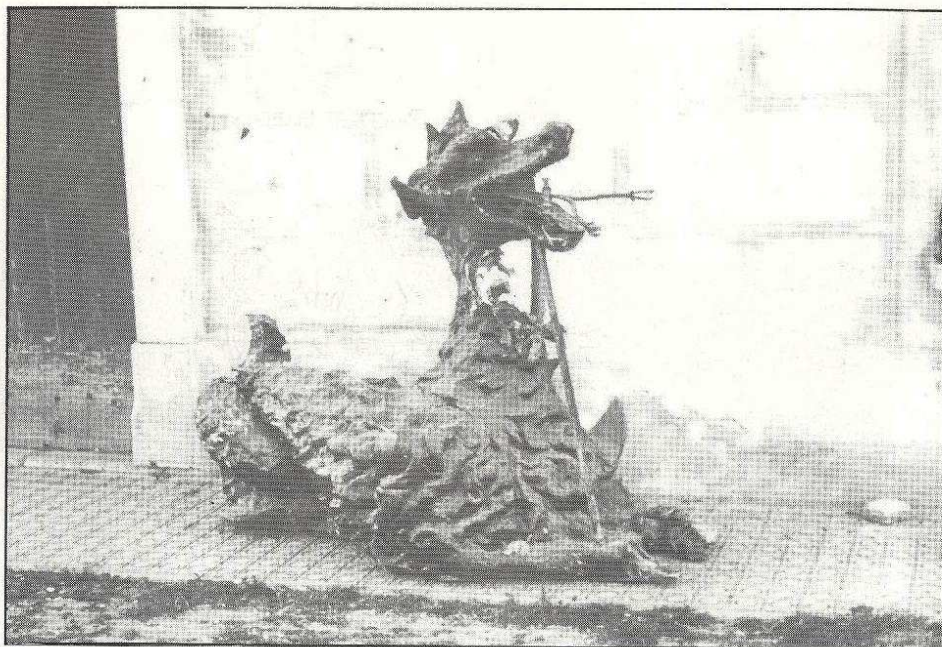
13

13. El drac vell, l'any 1948, a la plaça de la Vila. JG

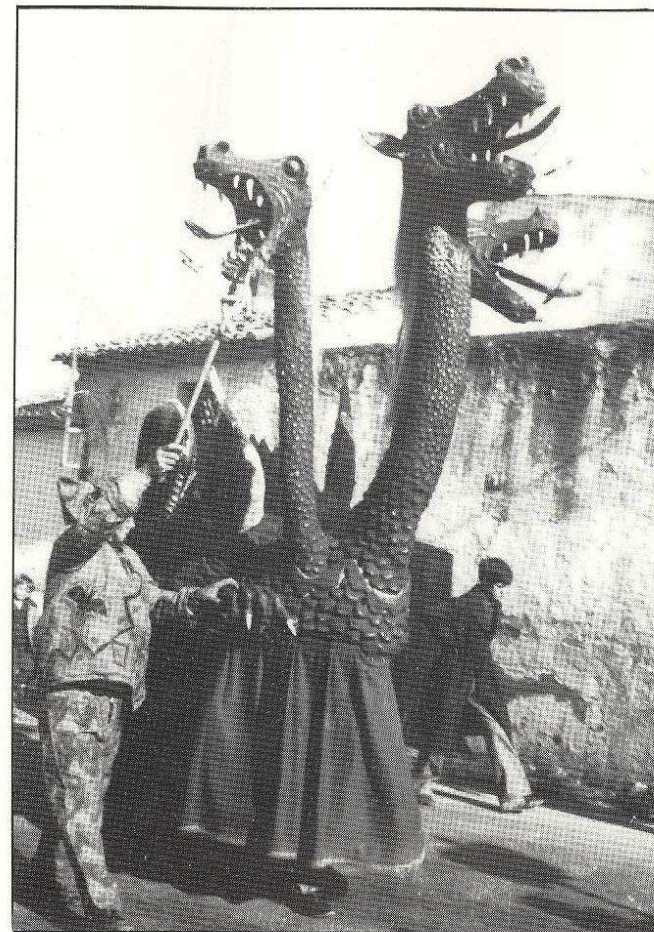
14. Anada a Ofici amb el drac i els gegants. Aquesta cercavila s'havia portat a terme una quarantena d'anys, fou suprimida l'any 1979 i enguany es recuperarà. La instantània és dels anys cinquanta i hi surten el drac, els gegants i els bastoners. JG

14

15

17

15. El drac vell de Ribes a Can Puig, camí del cementiri, l'any 1959. Menjat pels rosegadors i mig cremat, va ser fotografiat per Jaume Gómez. A partir d'aquell moment Ribes no va tenir drac fins al 1972. JG

16. Drac de Tres Caps de Ribes. Aquesta és l'aparença que tenia quan el van inaugurar l'any 1972. El Drac de Tres Caps, dissenyat per Lola Anglada per iniciativa de la comissió de Festes del moment i a partir d'una idea de Pere Carbonell i Grau s'ha convertit en un dels elements més admirats per tots els ribetans. JG

17. El Drac de Tres Caps, encara a l'any 1972. Al capdavant de la cercavila juntament amb els dimonis. Val a dir que el drac es va pagar amb l'excedent d'una festa major i els donatius de la gent del poble. JG

16

18

18. La grandària dels colls del drac, obligà a collar-los amb una estructura de metall. Aquest fet i el pes progressiu que adquiria el cartó amb el temps, feia difícil portar-lo. JCM

19

19. El Drac de Tres Caps de fibra de vida. Es va inaugurar per sant Pau de l'any 1991. Va agafar el relleu del vell al pont de la Palanca i van apadrinar-lo dracs d'arreu de Catalunya. DG

20

20. Colla de diables de Sant Pere, l'any 1952. De diables n'hi havia hagut, esporàdicament, abans de la guerra. També en van sortir, després, algunes colles que van tenir una durada limitada. JG

21

23

22

21. Colla de Sant Pere, l'any 1958. Amb el vestit d'arpillera (roba de sac) que encara avui porten. JG

22. Diables en plena actuació arribant a la Casa de la Vila, l'any 1965. A partir de 1972 hem tingut diables cada vegada. JG

23. Colla de diables petits. L'any 1978 en va sortir una i, a partir de 1980, n'hi ha hagut una altra que, juntament amb els cascavells, ha estat el "primer ball" que han fet molts nens i nenes abans d'incorporar-se als altres. La fotografia és del 1981. JCM

24

24. Els gegants, l'any 1952, en el dia de la seva primera aparició. Van apadrinar-los els gegants de Sitges i de Vilanova. Fins al 1952, si havien sortit gegants a la festa, eren de fora. JG

25

25. Els gegants, el 1953 a Sant Pau, amb un graller i un timbaler. JG

26

27

28

26. Els gegants, el mateix any, a la plaça de la Vila . JG

27. Una baixada de Sant Pau amb els gegants l'any 1981. Des de l'any de la inauguració, els gegants de Ribes han canviat la imatge diverses vegades. JCM

28. Els gegants amb l'aspecte actual. DG

29.

31

30

29. Els timbalers. Actualment n'hi ha tres colles i el seu tam-tam-tam és la remor de fons quan esclaten els coets.

30. Ball dels cercolets. Va aparèixer l'any 1963 per bé que la fotografia és del 1965. Al començament ho feia un grup de nens, com encara passa a Sitges. JG

31. La fotografia és del 1981 però ja feia anys que els cercolets els representaven nenes (i, de fet, els versos que diuen ja parlen de "la picaportes", "la mentidera", etc)

32

32. Ball dels Pastorets. Aquest ball formava part del repertori dels diversos pobles de la comarca. La primera colla que va sortir a Ribes, ho va fer l'any 1969. JG

33. Panderetes. Aquest ball va sorgir per Sant Pere, l'any 1971. Aquesta fotografia mostra una de les primeres colles que en va formar part. JG

34. Panderetes l'any 1982. L'aparença és la mateixa. JCM

33

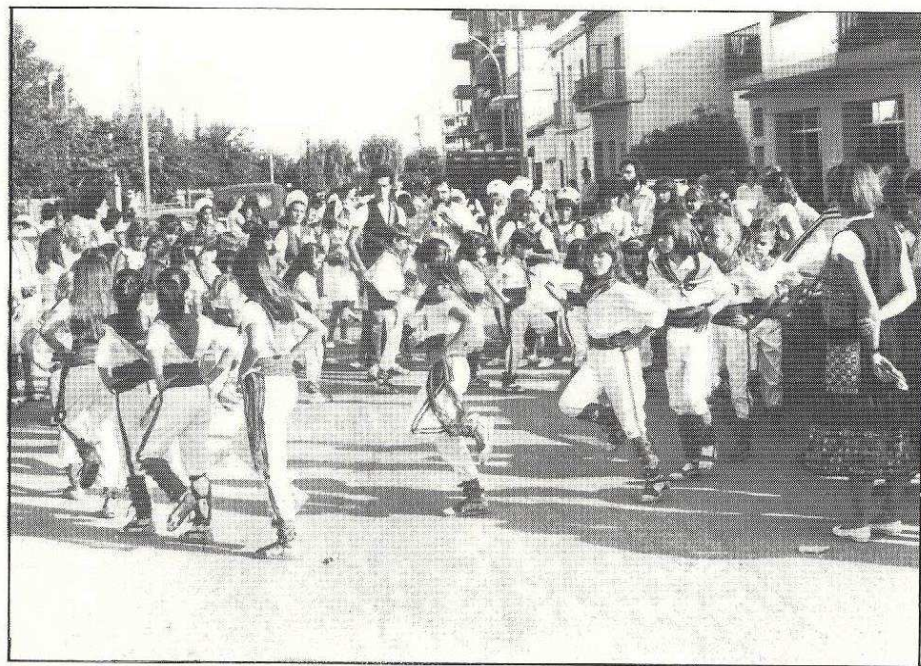
34

35

36

37

35. Gitanes del Vallès. Pertanyen a la fornada de balls que s'incorporà a la festa a partir de 1979. En aquesta instantània actuen a la plaça de la Vila. JCM

36. Gitanes del Penedès. Aquest ball s'incorporà a la Festa Major després de 1979, amb la primera comissió de festes dels ajuntaments democràtics que incrementà el nombre i la varietat dels balls. JCM

37. Ball de cascavells, juntament amb els dimonis petits, un dels balls que fa la menudalla abans d'incorporar-se als altres entremesos. JCM

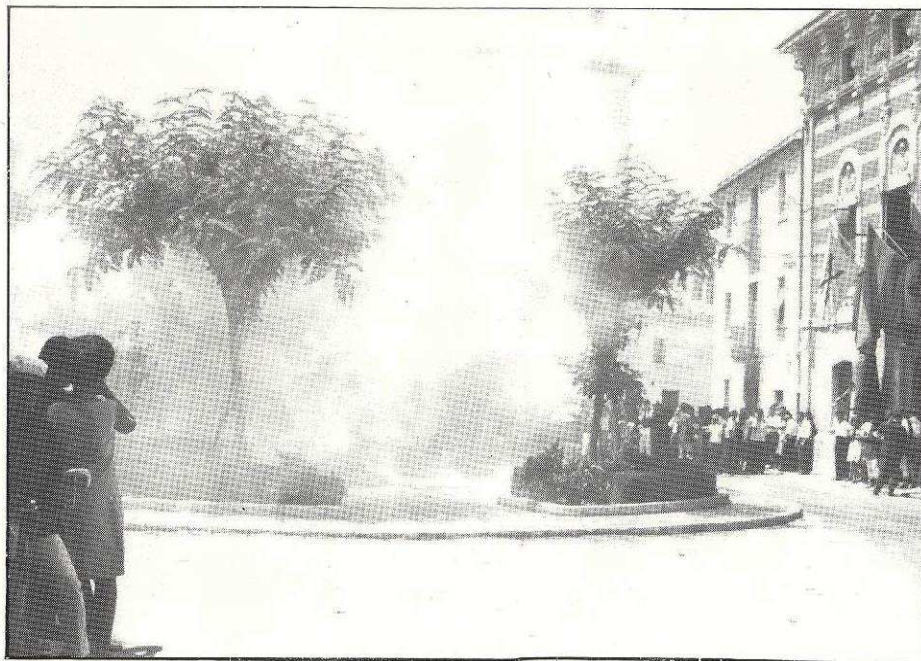
38

39

38. Els Castellers de Ribes. Tot i que no eren un "ball de festa major" sinó molt més, també actuaven per les Festes Majors del nostre poble. Els castells de Ribes van assolir, en pocs anys, el quatre i el tres de set. Van néixer a inicis dels vuitanta però no van perdurar gaires anys. JCM

39. Els grallers. Element inseparable al folklore de les nostres comarques. A Ribes hi va haver, en els anys vuitanta, un important col·lectiu de grallers. Actualment hi ha tres colles ribetanes. JCM

40

40. La traca del dia. Just després comença l'exhibició. És l'acabament de l'actuació dels balls però no l'acabament de la Festa Major. JG

41. Sardanes a la plaça Marcer per Sant Pere de l'any 1958. La Festa Major no s'acaba amb els balls populars, és clar que no, però això ja és una altra història. JG

41

JG Fotografies realitzades per Jaume Gómez i Puig
JCM Fotografies realitzades per Joan Carles Mestre
DG Fotografies realitzades per David Guillaumes
BR Fotografia cedida per Bonaventura Roig
RP Fotografia cedida per Regina Planas

LA FESTA MAJOR

La Festa Major tradicionalment és un esdeveniment d'alegria col·lectiva que aplega i fa palès l'avenç i el progrés en el viure quotidià i ordinari.

En el cas del nostre segle, hem vist la transformació del nostre poble i de les nostres festes que tindrien com a origen la celebració d'un esdeveniment històric, d'un motiu cultural o religiós i que avui, deixant-ne aquests motius, ho veiem transformat en uns dies d'esplai, de convivència.

Foren les entitats culturals que durant molt de temps donaren vida a la tradició i forjaren l'esplendorós ressorgiment de la festa amb llurs activitats socials.

Entre el que avui s'exhibeix com a balls populars, cal considerar com a més genuí el Ball de Bastons que de fa més de cent anys anima els carrers en aquestes festes. Els altres balls són còpies d'importació i completen ara l'espectacle de fa uns decennis i comencen de fer història.

No podem oblidar la curta temporada de danses dialogades o teatre de plaça que tingueren lloc a començament de segle i que potser foren l'inici de les manifestacions festives populars de la Festa Major, amb el Ball de Sant Pau, el Ball de Sant Bartomeu, El Ball de la Rosaura, el Ball dels Malcasats, el Ball del Fill Pròdig, el Ball del les criades i altres que encara es recorden que tingueren una curta continuïtat i que desaparegueren per no tenir arrels aquí i ésser d'una híbrida cultura que no era la del poble.

Avui que el nostre poble s'ha transformat seguint el curs normal del progrés i no ens cal fer comparacions, segueix respectant els costums i les tradicions però sempre avenint-se als convenients canvis de la societat i és per això que la nostra Festa Major és oberta a tothom.

JAUME GÓMEZ I PUIG, JUNY DE 1992

